

УДК 621.002:658.56

*Очеретько Л.М.,
к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту,
Пальцева М.В.,
Запорізький національний технічний університет*

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ ОЦІНКИ ВИБУТТЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки, під впливом чинників попиту і пропозиції, ціни на запаси постійно змінюються. На підприємство надходять запаси протягом звітного періоду декілька разів за різними договірними цінами, у зв'язку з цим постає питання оцінки витрачених запасів та їх залишку на кінець звітного періоду.

Потреба обліку виробничих запасів з'являється незалежно від форм власності та виду здійснюваної виробничо-господарської діяльності. Раціональне застосування і управління запасами на підприємстві машинобудування є одним з факторів його ефективного функціонування. Вибір оптимального методу оцінки запасів при їх списанні має велике значення для визначення реальної вартості запасів, що впливає на вартість продукції, розміру прибутку підприємства та підвищення рівня конкурентоспроможності товарів, що виготовляються. Саме тому, найбільшу увагу треба приділити визначенню найефективнішого методу оцінки запасів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання оцінки виробничих запасів та їх обліку відображено у багатьох працях таких вітчизняних вчених як: Бутинець Ф. Ф. [2; 3], Горецька Л. Л. [2], Лишиленко О. В. [6], Голов С. Ф. [4], Костюченко В. М. [4], Бойцова М. [1]. Кожен з авторів намагається показати переваги та недоліки методів оцінки вибуття виробничих запасів, проте вони здійснюють це за класичним підходом, не враховуючи зарубіжний досвід. Наближення бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів потребує нового підходу до оцінки запасів, а тому проблема вибору оптимального методу вибуття запасів дотепер залишається актуальною.

Постановка завдання. Мета статті – розглянути існуючі методи оцінки вибуття запасів та обґрунтувати вибір оптимального методу з урахуванням специфіки діяльності підприємств машинобудівної промисловості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Підґрунтям облікового відображення операцій з відпуску запасів у виробництво, продажу та іншого вибуття згідно Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів [7] та Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [8] є оцінка виробничих запасів.

Оцінка запасів здійснюється за одним з методів, передбачених П(С)БО 9 «Запаси»:

- ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів;
- середньозваженої собівартості;
- собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО);
- нормативних затрат;
- ціни продажу.

Для всіх одиниць бухгалтерського обліку запасів, що мають однакове призначення та однакові умови використання, застосовується тільки один із наведених методів [5].

Метод ідентифікованої собівартості відповідної одиниці продукції застосовується при списанні запасів, які не підлягають заміні іншими запасами, що є на підприємстві, або запасів, які відпускаються для виконання спеціальних замовлень і проектів. При застосуванні цього методу рух вартості запасів співпадає з їх фактичним рухом, тому вартість відпущених запасів та їх залишків обліковується за їх фактичною вартістю. Цей метод є особливо ефективним при використанні комп'ютерних технологій обліку запасів, пристроїв зчитування штрихових кодів (при маркуванні товарів), коли кожна одиниця має специфічні, властиві тільки їй характеристики, тобто запаси не є однорідними за своїми споживчими якостями. Проте, можливість застосування такого методу на практиці обмежена причинами різноманітності номенклатури та великої кількості однакових запасів. У результаті використання цього методу однакові запаси обліковуються за різною вартістю, що не завжди зручно. Залежно від того, який саме з однакових запасів використовуватиме підприємство, прибуток буде змінюватися відповідно до первісної вартості кожного запасу [3].

Оцінка за середньозваженою собівартістю проводиться щодо кожної одиниці запасів діленням сумарної вартості залишку таких запасів на початок звітного місяця і вартості одержаних у звітному місяці запасів на сумарну кількість запасів на початок звітного місяця і одержаних у звітному місяці запасів [5].

Алгоритм розрахунку середньої вартості одиниці запасу протягом періоду визначається залежно від методу, що застосовується для обліку запасів. Середня вартість одиниці запасів може розглядатися як за звітний період (при періодичному обліку списання запасів), так і після кожного наступного надходження (при безперервному веденні обліку списання запасів) [3].

Перевагою методу середньозваженої собівартості є те, що він дає об'єктивну інформацію про рух запасів, що перешкоджає махінаціям з даними і не потребує детального обліку за кожною одиницею запасів, але коли запаси надходять на підприємство та витрачаються щоденно – це ускладнює визначення середньої ціни.

Недоліком цього методу є те, що відбувається усереднення вартості залишків і не приділяється увага останнім за часом надходженням запасам, внаслідок чого, за умов інфляції, підприємство оголошує більший прибуток за справедливий, та збільшує кількість сплачених податків, а собівартість готової продукції є не зовсім об'єктивною.

Оцінка запасів за методом ФІФО базується на припущенні, що одиниці запасів, які надійшли (придбані, вироблені) першими, відпускаються (продаються) також першими. Відповідно, одиниці, що залишаються на кінець звітного періоду, вважаються тими, що надійшли (були придбані або вироблені) останніми [4, с. 154]. Цей метод найчастіше застосовується у тих випадках, коли існує імовірність швидкого псування запасів, тобто фруктів, овочів та інших продуктів харчування, час реалізації яких обмежений, тому запаси, що надійшли першими повинні реалізовуватися у першу чергу.

Перевага методу ФІФО полягає в його простоті, систематичності та об'єктивності, завдяки використанню цього методу не допускається маніпулювання даними в сторону штучного завищення або заниження вартості запасів, тобто сприяє запобіганню можливості маніпулюванням прибутком, забезпечує відображення у балансі суми запасів, яка приблизно співпадає з поточною ринковою вартістю [3]. Цей метод себе виправдовує лише за умов незначної інфляції, але коли ціни постійно зростають, то застосування методу ФІФО призводить до заниження собівартості готової продукції та завищення результатів від реалізації, наслідком чого стає завищення вартості залишків запасів, надлишкові виплати податків та нестача коштів для придбання нових партій запасів.

Оцінка за нормативними затратами полягає у застосуванні норм витрат на одиницю продукції (робіт, послуг), які встановлені підприємством з урахуванням нормальних рівнів використання запасів, праці, виробничих потужностей і діючих цін [5]. Застосування нормативних витрат для оцінки запасів допускається лише тоді, коли результати такої оцінки запасів приблизно дорівнюють їх собівартості. Для забезпечення цього стандарту (норми) витрат його слід регулярно аналізувати та, у разі необхідності, своєчасно переглядати. Облік запасів за стандартною собівартістю зазвичай здійснюють у разі стабільності цін на ці запаси. У цьому випадку відхилення між стандартними та фактичними витратами на запаси є несуттєвими та списуються в момент їх придбання [4, с. 157-158].

Метод нормативних затрат використовується на підприємствах промисловості зі складною технологією, а також у сезонних галузях матеріального виробництва. Запасами, для яких застосовується метод нормативних затрат, є незавершене виробництво та готова продукція.

На практиці такий метод застосовується рідко через складний механізм включення матеріальних витрат (запасів) до собівартості продукції: встановлення норм витрат запасів на кожен вид продукції; встановлення згідно з визначеними нормами витрат і цін запасів кошторисних ставок на одиницю продукції, які періодично переглядаються відповідно до змін норм витрат запасів або цін [3].

Оцінка за цінами продажу заснована на застосуванні підприємствами роздрібною торгівлі середнього проценту торговельної націнки товарів. Собівартість реалізованих товарів визначається як різниця між продажною (роздрібною) вартістю реалізованих товарів і сумою торговельної націнки на ці товари. Сума торговельної націнки на реалізовані товари визначається як добуток продажною (роздрібною) вартості реалізованих товарів і середнього відсотку торговельної націнки. Середній відсоток торговельної націнки визначається діленням суми залишку торговельних націнок на початок звітного місяця і торговельних націнок у продажній вартості одержаних у звітному місяці товарів на суму продажною (роздрібною) вартості залишку товарів на початок звітного місяця та продажною (роздрібною) вартості одержаних у звітному місяці товарів [5]. Цей метод рекомендується застосовувати підприємствам роздрібною торгівлі зі значною та змінною номенклатурою, тому що за цих умов вести кількісний облік стає досить складно.

В зарубіжній практиці використовують як вище зазначені методи вибуття запасів, так і інші, які не застосовуються в Україні і перелік яких подано у таблиці 1.

Дані табл. 1 свідчать про те, що найпоширенішими методами обліку запасів є методи ФІФО, середньої вартості, ЛІФО та інші.

Особливостями методів оцінки запасів у деяких країнах є:

– у Португалії в деяких галузях (сільському господарстві, лісовій промисловості, рибальстві) запаси можуть оцінюватись наступним чином: облікова ціна визначається як продажна за винятком деякої норми прибутку. Також цей метод може використовуватись при обліку запасів у гуртовій торгівлі;

– в Іспанії запаси оцінюються за загальною фіксованою ставкою, якщо вони постійно оновлюються, а їх загальна вартість і структура змінюються несуттєво. Як виняток їх можуть оцінити за загальною фіксованою ставкою, якщо вони постійно оновлюються, а їх загальна вартість і структура змінюється несуттєво;

– у Швейцарії в консолідованій звітності запаси можна оцінювати на основі фактичних поточних витрат, відновлювальної вартості або на основі аналогічних витрат;

– в Італії для довгострокових контрактів незавершені виробы обліковуються або після завершення контракту, або за відсотковим виконанням робіт;

– у Великобританії заборонено використовувати методи ФІФО та базового запасу. Довгострокові контракти за незавершеними проектами обліковуються за методами «частки виконання», «завершення контракту»;

– у США при використанні методу ЛІФО в обліковій політиці обов'язково потрібно визначити суму поточної відтворювальної вартості (вартості руху) запасів, а також вплив на результати діяльності зменшення партії запасів.

Таблиця 1

Методи оцінки вибуття запасів, прийняті в зарубіжній практиці

№ з/п	Країна	Методи оцінки запасів				
		ФІФО	ЛІФО	Середньозваженої (середньої) вартості	Чистої вартості реалізації	Інші методи списання запасів
1	Україна	+	Відмінено	+	-	Метод ідентифікованої собівартості, ціни продажу
2	Росія	+	Відмінено	+	-	Метод собівартості кожної одиниці
3	Великобританія		+	+	+	-
4	Греція	+	+	+	-	Метод базового запасу готових виробів
5	Іспанія	+	+	+	-	-
6	Італія	+	+	+	-	-
7	Люксембург		+	+	+	Фактичні витрати
8	Нідерланди	+	+	+	-	Метод базового запасу готових і незавершених робіт
9	Німеччина	+	+	+	+	-
10	Португалія	+	+	+	-	Стандартна і спеціальна (ринкова) ціна базового запасу
11	США	+	+	+	-	Роздрібний метод
12	Франція	+	Застосовується при складанні консолідованої звітності	+	+	-
13	Швейцарія	+	+	+	-	-
14	Швеція	+	-	-	+	Метод відсотку від виконання, метод завершення контракту

Джерело: [2, с. 342]

В США використовується метод ЛІФО-долар, за яким вартість запасів обліковується, виходячи з індивідуальних цін одиниці запасів. При використанні методу оцінки запасів базового року вони перераховуються в долари, а ті запаси, які надходять у наступні періоди, для них використовуються цінові індекси. При цьому базовий рік приймається за 100 [2, с. 343].

Бутинець Ф. Ф. і Горецька Л. Л. вважають, що, на відміну від методу ФІФО, постійний облік та періодичний облік за методом ЛІФО не дають однакового значення вартості запасів (наприклад, в умовах інфляційної економіки): періодичний облік з використанням методу ЛІФО призведе до меншого

рівня доходу до оподаткування, ніж постійний, оскільки до собівартості реалізованої продукції, яка вираховується з валового доходу, увійдуть останні з придбаних, найдорожчі одиниці. Тому при інфляції застосування ЛІФО дає меншу суму оподаткованого доходу, ніж використання ФІФО [2, с. 346]. Цю думку також підтримують Голов С. Ф. та Костюченко В. М., зазначаючи, що при застосуванні формули ЛІФО маємо найвищу собівартість продажу, але найменший прибуток. В умовах інфляції ця формула найкращим чином сприяє відповідності витрат і доходів у Звіті про прибутки та збитки. З іншого боку, використання формули ЛІФО призводить до завищення собівартості запасів у балансі та дає можливість маніпулювати показником звітного прибутку залежно від часу придбання запасів [4, с. 157]. Можна сказати, що застосування методу ЛІФО не зовсім вигідне для підприємств в умовах інфляції, коли ціни постійно зростають, тому що це призводить до зменшення фінансового результату. Наслідком заниження прибутку підприємства є те, що воно стає менш привабливим для потенційних інвесторів.

Не зважаючи на те, що на даний момент існує достатньо методів вибуття запасів, Лишиленко О. В. [6] запропонував ще 2 методи : ЧІФО - (cheapest – in – first - out) тобто «найнижча ціна в – перший із» та ЕІФО - (expensive – in – first - out), тобто «найвища ціна в – перший із», висловлюючи думку, що використання на практиці лише зазначених методів оцінки вибуття виробничих запасів в системі управлінського обліку не в повній мірі забезпечує керівництво підприємств необхідною інформацією в системі оптимізації ціноутворення на власну продукцію, роботи і послуги, та визначення точки беззбитковості.

Зміст методу ЧІФО розкриває його переклад із англійської – (cheapest – in – first - out) тобто «найнижча ціна в – перший із». Оцінка вибуття запасів за методом ЧІФО базується на припущенні, що першими відпускаються запаси з найнижчою ціною (продажу та іншому вибутті).

Перевагою цього методу над попередніми методами списання виробничих запасів, на нашу думку, є те, що використання того чи іншого методу передбачає автоматичний розподіл вартості спожитих виробничих запасів на різні види створеної окремими підрозділами підприємства продукції без урахування конкурентоздатності тієї чи іншої продукції на ринку. Цей метод надає можливість вкрай мінімізувати вартість використаних виробничих запасів у собівартості окремої продукції за рахунок віднесення виробничих запасів із більшою закупівельною ціною до собівартості продукції, яка має більш вигідне становище із реалізацією на ринку [6].

Лишиленко О. В. [6] вважає, що досить ефективним метод ЧІФО може бути, коли на виробництві відбувається виготовлення декількох видів продукції, які реалізуються за різними цінами. За таких умов, запаси, що мають найбільшу ціну можна включити до собівартості тієї продукції, яка має найбільший попит на ринку, а до іншої продукції включити запаси лише з найнижчою ціною, що дасть можливість мінімізувати ціну її реалізації і зберегти позицію продукції підприємства на ринку.

Суть методу ЕІФО у його перекладі з англійської – (expensive – in – first - out), тобто «найвища ціна в – перший із». В основу методу ЕІФО закладено принцип протилежний методу ЧІФО. Оцінка вибуття запасів за методом ЕІФО базується на припущенні, що з початку вибувають запаси з найвищою ціною, які першими відпускаються у виробництво (продажу та іншому вибутті).

Використання цих методів сприятиме формуванню ефективної цінової політики з метою визначення точки беззбитковості виробництва окремих видів продукції, та загальної оцінки фінансових результатів підприємства [6].

Як свідчить практика, найпоширенішим методом вибуття запасів, на підприємствах машинобудування є метод середньозваженої собівартості, рідше – метод ФІФО. Вважаємо, що більш економічно обґрунтованим є метод ЧІФО, що підтверджують розрахунки, надані в табл. 2.

Таблиця 2

Умови розрахунку надходження та вибуття запасів

Дата	Надійшло (вибуло)	Кількість запасів, шт	Ціна, грн	Вартість, грн
Сальдо початкове		120	12	1440
1.07	Надійшло	70	14	980
10.07	Надійшло	90	13	1170
15.07	Вибуло	150		
20.07	Надійшло	80	16	1280
21.07	Надійшло	100	15	1500
25.07	Вибуло	120		
28.07	Вибуло	80		
Сальдо кінцеве		110		

Розрахунок за методом середньозваженої собівартості:
(1440+980+1170) / (120+70+90) = 12,82 грн.

$15.07 = 150 \times 12,82 = 1923$ грн.
 $(1280 + 1500 + 1666,6) / (80 + 100 + 130) = 14,34$ грн.
 $25.07 = 120 \times 14,34 = 1720,8$ грн.
 $28.07 = 80 \times 14,34 = 1147,2$ грн.

Вартість запасів, що вибули, склала 4791 грн.

Розрахунок за методом ФІФО:

$15.07 = (120 \times 12) + (30 \times 14) = 1860$ грн.
 $25.07 = (40 \times 14) + (80 \times 13) = 1600$ грн.
 $28.07 = (10 \times 13) + (70 \times 16) = 1250$ грн.

Вартість запасів, що вибули, 4710 грн.

Розрахунок за методом ЧІФО:

$15.07 = (120 \times 12) + (30 \times 13) = 1830$ грн.
 $25.07 = (60 \times 13) + (60 \times 14) = 1620$ грн.
 $28.07 = (10 \times 14) + (70 \times 15) = 1190$ грн.

Вартість запасів, що вибули, за методом ЧІФО становить 4640 грн.

Проведені розрахунки свідчать, що за методом ЧІФО загальна вартість списаних на виробництво запасів склала 4640 грн., що на 70 грн. менше від вартості використаних запасів, розрахованих за методом ФІФО, та на 151 грн. менше відносно методу середньозваженої собівартості. Таким чином, метод ЧІФО надасть можливість зменшити матеріальні витрати у собівартості реалізованої продукції.

Висновки з проведеного дослідження. Усі наведені методи вибуття запасів мають свої переваги та недоліки. Кожне підприємство обирає метод списання залежно від своїх інтересів та цілей. Результати досліджень підтверджують той факт, що найбільш ефективним методом списання виробничих запасів для підприємства машинобудування є метод ЧІФО. Саме він дозволить мінімізувати ціну реалізованої продукції, тим самим зберегти позицію продукції підприємства на ринку, що за умов нинішньої економічної ситуації є чи не найбільш важливою метою.

Бібліографічний список

1. Бойцова М. Усе про облік запасів / Бойцова М., Маханько О., Клиженко Я. – [2ге вид., перероб. і доп.]. – Х. : Фактор, 2007. – 160 с.
2. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах : навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 7.050106 "Облік і аудит"] / Ф. Ф. Бутинець, Л. Л. Горещька. - Житомир: ПП "Рута", 2002. - 544 с.
3. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник [для студентів спеціальності "Облік і аудит" вищих навчальних закладів] [Бутинець Ф. Ф. та ін.] ; під заг. ред. Ф. Ф. Бутинця. – [8-ме вид., доп. і перероб.]. – Житомир : ПП «Рута», 2009. - 912 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dt-kt.net/books/book-13/>
4. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами : [практичний посібник] / С.Ф. Голов, В.М. Костюченко. – К. : Лібра, 2004. – 880 с.
5. Запаси : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. №246 (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>
6. Лишиленко О. В. Напрямки покращення методів оцінки списання виробничих запасів в системі аналізу беззбитковості виробництва продукції аграрних підприємств / О. В. Лишиленко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rusnauka.com>
7. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>
8. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>

References

1. Boitsova, M., Makhanko, O. and Klyzhenko, Ya. (2007), *Use pro oblik zapasiv* [All records of inventory], Faktor, Kharkiv, Ukraine, 160 p.
2. Butynets, F.F. and Horetska, L.L. (2002), *Bukhgalterskii oblik u zarubizhnykh krainakh* [Accounting in Foreign Countries], textbook, PP "Ruta", Zhytomyr, Ukraine, 544 p.
3. Butynets, F.F. et al. (2009), *Bukhgalterskii finansovyi oblik* [Accounting Financial Accounting], textbook, PP "Ruta", Zhytomyr, Ukraine, 912 p., available at: <http://dt-kt.net/books/book-13/> (access date April 15, 2014)
4. Holov, S.F. and Kostiuhenko, V.M. (2004), *Bukhgalterskii oblik ta finansova zvitnist za mizhnarodnyimi standartamy* [Accounting and financial reporting according to international standards],

tutorial, Libra, Kyiv, Ukraine, 880 p.

5. Zapasy : Polozhennia (standart) bukhgalterskogo obliku 9, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua> (access date April 15, 2014)3.

6. Lyshylenko, O. V. (2012), "Destinations improving methods for assessing the write-off of inventory in the system analysis breakeven production farms", available at: <http://rusnauka.com> (access date April 15, 2014)

7. Metodychni rekomendatsii z bukhgalterskoho obliku zapasiv, available at: <http://www.minfin.gov.ua> (access date April 15, 2014)

8. Pro bukhgalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini : Zakon Ukrainy vid 16 Iyfnia 1999 r. № 996-XIV, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua> (access date April 15, 2014)

Очеретько Л.М., Пальцева М.В. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ ОЦІНКИ ВИБУТТЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

Мета - розглянути існуючі методи оцінки вибуття запасів та обґрунтувати вибір оптимального методу з урахуванням специфіки діяльності підприємств машинобудівної промисловості.

Методика дослідження. Для досягнення поставленої мети були використані такі методи дослідження: спостереження та збору інформації - при дослідженні законодавчих актів та літературних джерел; аналітичний - при докладному розгляданні методів вибуття запасів, які використовуються в Україні, за кордоном та додаткові, які не використовуються в Україні; порівняльний - при порівнянні різних методів вибуття запасів між собою з метою виявлення їх переваг та недоліків; метод узагальнення – був використаний для підсумовування наведених теоретичних положень, а також формування пропозицій та висновків.

Результати. Розглянуто існуючі методи вибуття виробничих запасів на території України, виявлені переваги і недоліки кожного з наведених методів, зазначені сфери їх доцільного використання. Наведено додаткові методи, що не використовуються в Україні, але мають підстави для існування та використання на підприємствах машинобудівної галузі. Розглянуто їх переваги та недоліки. Обґрунтовано доцільність використання методу ЧІФО, шляхом проведення розрахунків та порівняння одержаних результатів з іншими методами, які на сьогодні використовуються при вибутті виробничих запасів на підприємствах машинобудівної промисловості.

Наукова новизна. Доповнено сукупність методів оцінки при вибутті запасів методом ЧІФО, суть якого полягає у тому, що першими відпускаються запаси з найнижчою ціною, що дозволить вкрай мінімізувати вартість використаних виробничих запасів у собівартості продукції.

Практична значущість. Отримані результати дослідження та розрахунків щодо застосування методу ЧІФО, у формі пропозицій та рекомендацій, можуть використовуватись у господарській діяльності підприємств машинобудівної промисловості, з метою зниження собівартості реалізованої продукції, та збереження позиції підприємства на конкурентному ринку.

Ключові слова: запаси, методи вибуття запасів, метод ЧІФО, вартість запасів.

Ocheretko L.M., Paltseva M.V. WAYS TO IMPROVE ASSESSMENT METHODS DISPOSAL OF INDUSTRIAL STOCKS

Purpose - to review existing evaluation methods of disposal of stocks and justify the choice of the optimal method, taking into account the specifics of the machine building industry.

Methodology of research. To achieve this goal we used the following methods: observation and collection of information - the study of legislation and literature; analytical - with a detailed examination of the methods of disposal of stocks, which are used in Ukraine and abroad, and more that are not used in Ukraine; comparative - when comparing different methods of disposal of inventories among themselves in order to identify their advantages and disadvantages; experimental method - in research and determine the best method for disposal of inventory machine-building enterprises; generalization method - was used to summarize the theoretical propositions presented, as well as formulate proposals and conclusions.

Findings. The existing methods of disposal of industrial stocks on the territory of Ukraine, revealed the advantages and disadvantages of each of the presented methods are areas of their appropriate use. Provides additional methods that are not used in Ukraine, but have the right to existence and use by enterprises of machine building industry. Consider their advantages and disadvantages. The expediency of using the method CHIFO, through calculations and comparing the results obtained with other methods, which are currently used for disposal of industrial stocks at the enterprises of machine-building industry.

Originality. The fact that the set of evaluation methods supplemented disposal of inventory method CHIFO, the essence of which is that the first released reserves at the lowest price that will minimize the cost of inventories used in production costs.

Practical value. The results obtained of research and calculations on the application of CHIFO, in the form of suggestions and recommendations can be used in business enterprises of machine-building industry, to reduce the cost of sales, and the preservation of the company's position in the competitive market.

Key words: stocks, methods of disposal of inventory, production, CHIFO, the cost of inventories.

Очеретько Л.М., Пальцева М.В. ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ МЕТОДОВ ОЦЕНКИ ВЫБЫТИЯ ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ЗАПАСОВ

Цель - рассмотреть существующие методы оценки выбытия запасов и обосновать выбор оптимального метода с учетом специфики деятельности предприятий машиностроительной промышленности.

Методика исследования. Для достижения поставленной цели были использованы следующие методы исследования: наблюдение и сбора информации - при исследовании законодательных актов и литературных источников; аналитический - при подробном рассмотрении методов выбытия запасов, которые используются в Украине, за рубежом и дополнительные, которые не используются в Украине; сравнительный - при сравнении различных методов выбытия запасов между собой с целью выявления их преимуществ и недостатков; метод обобщения - был использован для подведения итогов по представленным теоретическим положениям, а также формирования предложений и выводов.

Результаты. Рассмотрены существующие методы выбытия производственных запасов на территории Украины, выявлены преимущества и недостатки каждого из представленных методов, указаны сферы их целесообразного использования. Представлены дополнительные методы, которые не используются в Украине, но имеют право на существование и использование на предприятиях машиностроительной отрасли. Рассмотрены их преимущества и недостатки. Обоснована целесообразность использования метода ЧИФО, путем проведения расчетов и сравнения полученных результатов с другими методами, которые на сегодня используются при выбытии производственных запасов на предприятиях машиностроительной промышленности.

Научная новизна. Дополнена совокупность методов оценки выбытия запасов методом ЧИФО, суть которого заключается в том, что первыми отпускаются запасы по наиболее низкой цене, что позволит минимизировать стоимость использованных производственных запасов в себестоимости продукции.

Практическая значимость. Полученные результаты исследования и расчетов по применению метода ЧИФО, в форме предложений и рекомендаций, могут использоваться в хозяйственной деятельности предприятий машиностроительной промышленности, с целью снижения себестоимости реализованной продукции, и сохранения позиции предприятия на конкурентном рынке.

Ключевые слова: запасы, методы выбытия запасов, производство, ЧИФО, стоимость запасов.

УДК 631.1

*Костецкий Я.І.,
к.е.н., доцент*

Тернопільський національний економічний університет

Новак Н.Є.,

к.с.-г.н., доцент

Бучацький інститут менеджменту і аудиту

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ТА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Постановка проблеми. Успішний соціально – економічний розвиток аграрного сектора України на шляху ринкових перетворень можливий за умови ефективного функціонування підприємств. Підвищення результативності їх діяльності забезпечує зростання економічного потенціалу держави і, навпаки, виникнення кризових явищ на окремих підприємствах негативно позначається на економічній системі в цілому. За таких умов сільськогосподарські підприємства повинні стати в центрі подальших економічних реформ з метою створення функціонально ефективною, стратегічно зорієнтованою та глобальною, демократичною економікою. Прибуток – найважливіший узагальнюючий показник, який характеризує кінцевий результат діяльності підприємства, від розміру якого залежить формування оборотних коштів, виконання зобов'язань перед бюджетом, платоспроможність, доходи пайовиків тощо. Сьогодні керівники аграрних підприємств повинні чітко орієнтуватись у складному лабіринті ринкових відносин, правильно оцінювати виробничий та економічний потенціал, стратегію подальшого розвитку [7, с. 247-248].